

ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА

Archiv für die civilistische Praxis, Tübingen, 4. Heft, Februar 1953. — *Zunft*: Границе повратне силе у грађанском праву и у грађанском поступку. — Аутор истиче непрестану актуелност питања повратне силе у области грађанског, трговинског, радног и процесног права, као и чињеницу да правна теорија и судска пракса у решавању појединих питања често не поклањају довољно пажње овом питању. У овом чланку писац обрађује питање повратне силе у грађанском праву и грађанском поступку. Своје излагање је поделио у четири дела, и то: а) границе повратне силе закона, б) границе повратне силе правних послова — једностранних правних послова грађанског права и једностранних процесних радњи, и двостраних правних послова; правних послова којима се преноси стварно право и правних послова којима се преноси облигационо право; в) реалних аката, и г) административних аката. Писац напомиње да код правних послова и административних аката постоји могућност да се умање последице повратне снаге, да се ограниче или да се уопште искључе. — *Meuer*: Правна природа противуречја према § 48 II Закона о браку. — *Neumaier*: Треба ли ревидирати немачко међународно право о деци? — *Scheuerle*: Студија о процесној тактици. — Писац сматра да је процесна тактика један од оних правних проблема код којих пажња коју им наука посвећује не стоји ну у каквој сразмери са њиховим научним и практичним значајем. Детаљно излаже значај процесне тактике и питања која се у њој појављују као важна (изненађење, положај странке, симпатија и антипатија, утисак, иронија, сарказам, хумор, и остали акти тактике као вољни акти судије у првом реду). Писац разликује процесну тактику у ширем и ужем смислу. Придаје нарочити значај и подвлачи перспективу даљег развоја процесне тактике у ужем смислу. Према писцу појаве процесне тактике несумњиво могу да образују предмет посебне науке, са посебним системом и својим основним принципима. Наука о процесној тактици била би део правне науке. Притом би се, као помоћним наукама, служила логиком, психологијом, социологијом и другима. — *Alebrand*: Једна ањктеа о имовини брачног имовинског права. — *Mezger*: Може ли оставилац искључити наследника од права преноса наслеђеног права? — На крају часопис доноси белешке и приказе најновијих дела из области грађанског права, породичног и трговинског права.

Михаило Ступар

Finanzarchiv, Tübingen, Band 13/Heft 4, 1952. — Prof. Hans Peter: *Sozialstruktur und Wirtschaftsablauf*. Скица о утицају друштвене структуре на економске феномене као: размену, систем цена, уравнотеженост у привреди и др. — Prof. Han'ya Ito: *Japans öffentliche Finanzen 1931-1952*. Солидан чланак о финансијама Јапана у

току две последње деценије (доста табела из области буџета, пореза и зајмова); са подацима: о методима финансирања рата на Истоку (учешће пореза у ратним расходима једва 10%), о ванредним порезима на имовину после рата, замени новца, аграрној реформи, укидању породичних концерна (zaibacu) и др. Напуштање и тамо начела буџетског јединства: поред главног буџета постојало је и до 40 савремених (за државна предузећа, железнице, државне дугове и др.). — *S. J. Niefeld: The Development of the Budget System of the United States*. Кратак приказ еволуције буџетског система САД, од његовог енглеског порекла до данашњег законодавства, заснованог на буџетској реформи од 1921; са указивањем на проширену надлежност буџетског бироа Претседника САД. — *Lore Poschmann: Die Ordnungssteuern*. Напуштањем у новије време либералистичког принципа „laissez-faire“, јавне финансије све значајније преузимају регулирајући улогу у привреди. Писац истражује какав је задатак у том погледу додељен порезима, те констатује појаву новог пореско-правног института — нефискалног пореза, различитог од традиционалног. Док је сауса овог последњег потреба за средствима а циљ остваривање прихода, дотле је разлог увођења нефискалног пореза постојање „нежељених привредних и друштвених“ ситуација појединца (групе, друштва) а циљ коректура њихова. Нефискалне дажбине, без поменутих класичних ознака, претварају се у акта администрације чије је извршење из техничких разлога поверено фискалном органу. У чланку се посматрају карактеристике нефискалних пореза (Ordnungssteuern). — Prof. *Wilhelm Andreae: Die Kartelle als Ordnungsfaktor*. Излагање који се циљеви привреде којим формама картела постижу и залагање за њихово оснивање као „неопходног“ фактора у организовању националне и светске привреде данашњице, но без уништења ситног и средњег предузећа; уз констатацију да картели за потрошача нису штетни. — Prof. *Gerhard Weiser: Heranziehung von Genossenschaften zu Gewinnsteuern*. Код претстојеће пореске реформе у Немачкој расматра се питање код којих се типова задруга добит може ослободити пореза, а код којих не. Поред тога дата је детаљна анализа природе разних врста задруга и добити задруга. — *Otto Kraus: Arbeitslosigkeit und Kapitalbildung*. Математичким формулама прапраћена студија о финансирању инвестиција у случају коњунктурне делимичне незапослености и структурне тоталне незапослености. Анализа цена инвестиција и доходака проистеклих из инвестиција. Све посматрано на приликама у Немачкој данас. — *Paul Kehl: Materielles oder ideelles Geld?* Наставак дискусије о тумачењу речи *rescupia*. Пишчева је теза да су у старом Риму стандардне мере злата, сребра и бакра служиле за утврђивање вредности и плаћања, а означаване у трговачком жаргону именима домаћих животиња (*rescus* — стока); стога је погрешно тумачење да име *rescupia* долази од на новцу утиснутог обличја вола, овце, магарца и др. Расматра и питање је ли у давним временима, пре појаве металног новца, уопште постојао „сточни“ новац, тј. употреба грла као средства размене.

Л.

Revue d'Economie politique, Paris, Janvier-Février 1953. — Jacques Rueff: *La régulation monétaire et le problème institutionnel de la monnaie*. У жељи да изазове полемику, писац излаже своја схватања о новцу, која се знатно разликују од тезе коју заступају многи научници, који, углавном, на исти начин као и он посматрају економску проблематику. Анализиране су и подвргнуте критици моне-

тарне теорије Кејнза и његове школе. Приказани су монетарна пракса и механизам међународних обавеза. Изучавајући институционални проблем новца Р. наводи да су монетарни системи тако организовани да регулаторне реакције теже једном спонтаном развојку. Писац препоручује да се квантитативна контрола новца замени квалитативном, што значи враћање правом новцу. — *Victor Brien: L'inflation dirigée comme moyen normal et permanent de financer les dépenses de l'Etat.* — Да ли је могуће искористити инфлацију, отстрањујући њене недостатке, као средство за нормално и стално финансирање државних расхода? Диригована или планска инфлација изложена је у виду једног програма и пропраћена је графичким приказивањима. Како је у пишчевом плану предвиђено неколико периода инфлације и повремена замена новчаница, то би висину цена и најамнина требало одредити у злату. Али, исплате би се вршиле у папирном новцу. Уштеђевине би биле пласиране по банкама и доносиле би велику камату, главни део камате одузимала би држава, са чиме би покривала своје расходе. — *Gaston Leduc: Note critique sur „l'inflation dirigée”.* У име редакције часописа аутор критикује дириговану инфлацију В. Бриена. Поставља се питање да ли се тим планом укида постојећи порески систем и уводи порез на новац. Предложена реформа упоређује се са средњовековном праксом мутације новца. Критичар се најзад задржава на појединим пропустима система дириговане инфлације и многе поставке В. Б. одбацује као утопистичке. (Вид. у истом часопису за март и април 1953 прво одговор В. Б. на критику Г. Л. и закључну реч једног од главних уредника часописа Р. Куртена.) — *Emile Sicard: De la communauté domestique dite de „Zadruga” à la coopérative kolkhoziennne.* Аграрно уређење у прошлости код словенских народа и код појединих њихових суседа служи као полазна тачка овој социолошкој студији. На основу цитиране богате литературе описан је живот у сеоским и породичним заједницама-задругама, организација рада, својински односи итд. На овој историској подлози писац објашњава садашње аграрно уређење у државама народних демократија. Колективизација средстава за производњу у тим земљама, сељачке радне задруге у Југославији, колхозне кооперативе у Бугарској, Румунији, Мађарској и Чехословачкој укратко су приказане са сталном тенденцијом за истраживање континуитета између пређашњег и новог уређења. Изложени начин експериментисања који се заснива на методи упоређења наводи писца на закључак да се социјалистички преображај села није могао извести са истим успехом у свим земљама изучаваним у овом раду.

Mars-Avril 1953. — *Roger Auboin: La réforme monétaire, condition de l'unité européenne.* Писац не предлаже неку нову реформу, већ само излаже своја опажања о управљању новцем и о досадашњем искуству централних банака. Он се противи установи континенталног новца, јер увиђа значајну улогу фунте стерлинга. Општи напредак треба да произиђе од санације новца и његове конвертибилности у доларима. Истинска конвертибилност учиниће економско јединство Европе и целог слободног света. Аутор предлаже низ мера које би требало предузети у томе циљу и завршава свој рад тврђењем да ниједна држава не мора да се одрекне својих суверених права да би увела здрав новац. — *W. I. Busschau: Le rôle de l'Amérique dans la stabilisation monétaire.* — Преводилац овог чланка, Шарл Рист, сматра да изложена теза, и дискусија која се по њој развила, доводи у питање основна економска схватања, која се односе на теорију новца и теорију криза. Појмови о новцу, вели писац, постају јаснији, али терминологија која се употребљава при објашњењу ове

проблематике и даље остаје конфузна. Критика монетарне политике Америке своди се углавном на чињеницу да због одржавања цена злату на досадашњем нивоу прети опасност од огромне дефлације у процесу стабилизације и конвертибилности страних валута. Он посматра повећање цене злату више као међународни него ли као интерни амерички проблем. Та мера не би била, по његовом тврђењу, неминовно инфлационистичка, као што верују њени критичари Американци. У полемици са њима, Б. такође одбацује мишљење да би повећање цене злату користило СССР-у, који жели привредни крах Запада. Међутим, Америка треба да задржи водећи положај у светској економици, а привредна коњунтура захтева евентуалан скок цене злата, да би се избегла дефлација у свету. Међународне инвестиције — које спроводи Америка — и стабилност валута тесно су повезани. Повећање цене злата у многоме ће олакшати враћање стабилном систему конвертибилности новца. Писац закључује да Америка треба да приступи што пре девалвацији долара. — *Mentor Bou-niatian: Réflexions sur une politique inflationniste du crédit.* — Испитивани су узроци скока цена у Француској за време и после другог светског рата. Први је узрок несташица добара, други је инфлација и то нарочито инфлационистичка кредитна политика. Најзад је истакнуто да су кредити одобрени народној привреди без довољно покрића од стране емисионог завода утицали на пад унутрашње вредности новца и на скок цена производима и услугама. Писац сматра да су инфлационистички кредити главни фактор депресиације новца. Изложени су ток и резултати економске политике на основу извештаја Националног савета за кредит. У тим извештајима није дата теориска подлога. Штавише немогуће је позвати се на искуства из прошлости. Претпоставља се да је од одлучујућег утицаја на ту политику била доктрина Кејнза и његове школе, коју писац критикује и за коју вели да нема везе са стварношћу. Пошто је приказао тешке последице инфлације, Б. се пита да ли је оправдано мишљење да она може послужити као стимулативно средство за убрзавање производне активности. Негативном одговору следује закључак да инфлационистичка кредитна политика поопштрава пометње које наступају услед инфлације новца. — *J. J. Boulanger: Le problème des interdépendances, chance d'une économie appliquée.* — Проучавање међузависности има за циљ, како вели писац, да пронађе везе солидарности између разних сектора једне привреде, или, практично речено, да одреди везу између варијације производње једног сектора и варијација осталих сектора. Ова је студија потекла из лабораторије за економетрију на Политехничкој школи у Паризу и намењена је само ограниченом броју специјалиста. — *Le problème de l'organisation de l'enseignement économique en France: Introduction, par Charles Rist; 1° François Divisia; 2° Maurice Allais.* — Ш. Рист се не изјашњава ни за једну од изложених теза по питању организације наставе економских наука у Француској. Он само истиче нужност да будући наставнички кадар из тих наука, поред теориског образовања, добро упозна и чињенично стање. Због тога је потребно да млади економисти проведу извесно време на раду било по институтима за економска изучавања, било у пољопривредним, индустријским и банкарским предузећима. — Ф. Дивизиа препоручује да се називу правни факултет дода и економски, и противи се одвајању економских студија од правних. Подела на два факултета само би продубила јаз између те две научне дисциплине. Како у погледу теориског образовања тако и у погледу формирања кадрова практичара, правне науке треба и даље изучавати напоре са економским. — М. Але, који као и Дивизиа улази у ред економиста-ма-

тематичара, заступа супротну тезу. Настава економских наука у Француској, по њему, знатно је заостала у односу на англосаксонске земље. Друштвене науке напредовати само ако напори буду усредсређени у правцу синтезе. Неопходно је основати у Француској факултет економских и друштвених наука, у коме би се изводила настава свих дисциплина чије је познавање потребно да би се створили добри економисти.

М. Ж.

Revue Internationale des Sciences Administratives, publié par l'Institut international des Sciences administratives, Bruxelles 1952, No. 4. — *Henry Puget: Coup d'oeil sur l'administration chinoise*. Кратак осврт на историку развитак и карактеристике кинеске администрације. У Кини је од давнина остварена подела између грађанске и војне власти, уз превласт прве над другом. Ради заштите права поданика успостављена је, још за време цара, „власт контроле“, која се разликује од управне. Сун-Јат-Сен и устави у којима се огледа утицај његове идеологије задржали су ову „власт контроле“, која је била постављена на равну ногу са законодавном, извршном и судском. Регрутовање службеника било је под управом посебног органа тзв. „власти испитивања“. И стара кинеска администрација показивала је извесне слабости, које се нарочито испољавају у савременој „националистичкој“ администрацији. То је пре свега корупција, која је добрим делом била узрок пропасти Чанг-Кај-Шековог режима. Док се овде осећа амерички утицај, у Народној републици Кини, односно „комунистичкој Кини“, како је аутор назива, осећа се руски утицај. — *Siu-Kia-Pei: La structure administrative en Chine à travers les âges*. Овај рад претставља допуну претходног. Аутор излаже организацију администрације под владавином разних царских династија, почев од 221 године пре наше ере. Интересантан је одељак о еволуцији административне структуре од оснивања Кинеске републике 1912, у коме се, поред осталог, износи утицај Сун-Јат-Сена. У овом периоду организацију карактеришу три начела: начело пет уставних власти (законодавна, извршна, судска, власт контроле и испитивања); начело четири политичке слободе (изборно право, право иницијативе, референдума и опозива); режим партиске владавине. Приказ те еволуције завршава последњим Чанг-Кај-Шековим уставом, не упуштајући се у политичку и друштвену анализу самог устава. Посебно расправља о организацији врховних органа власти у Народној републици Кини, коју пореди са организацијом власти у СССР. Сем тога расправља о проблему регрутовања службеника, а посебно даје историку приказ установе цензора у Кини. — *G. A. Van Poelje: Vacances à Venise et jeu de clin-maillard*. Живо и интересантно излаже, по њему, узроке опона Млетачке Републике и саме Венеције, поредећи их са сличним државама, односно градовима. — *Nils Herlitz: L'étude de droit administratif comparé*. Извесна правна схватања, заједничка европским народима, утицала су на еволуцију појединих грана права, грађанског, кривичног итд. Исто тако, она су, бар посредно, утицала и на административно право. Довољно је истаћи, у том погледу, велике идеје XIX века о основним правима грађана. Извесна блискост погледа потиче и из чињенице што су различите земље своје право изграђивале на донекле заједничкој историској основи (САД и Енглеска; Данска и Норвешка). Даље, законодавство једне земље служило је често као узор законодавству многих других. Поред свега тога, системи административног права показују националне специфичности. На

особине административног права утискују свој жиг историја, социјална и економска структура и политички услови живота сваке земље. То ипак не може да спречи правника да себи остави шире компаративне перспективе. У том смислу чињени су покушаји (напр. конфронтирање француског и англо-саксонског права). Додуше ти покушаји су скорашњи и ретки. Аутор због тога истиче као хитну потребу да се изиђе из уског националног оквира, и у том смислу наводи разлоге. Мада, по њему, међународна организована сарадња никад не може да замени слободан неорганизовани научни рад, ипак контакт правника различитих земаља омогућава међународну сарадњу и на пољу административног права. У вези с тим, износи искуства са Међународног конгреса административних наука у Фиренци 1950, на коме је поднео конкретан предлог у погледу упоредног проучавања извесних проблема из области административног права. У рубрици: *le Mouvement des Idees et des Faits*, поред осталих интересантни су радови: *Arnaldo de Valles: Contre les cours constitutionnelles*. Разматра проблем уставних судова и заузима став против ове установе. Наводи разлоге, полазећи од описа и анализе два типа уставних судова. — *N. Styépanovitch: La loi yougoslave sur le contentieux administratif*. У овом раду, проф. Стјефановић износи основне карактеристике Закона о управним споровима, истичући пре свега његову политичку основу. — *Georges M. Parahadjis: La revision constitutionnelle en Grèce (1952) et les garanties d'inamovibilités des fonctionnaires publics*. Излаже уставне одредбе које се односе на питања сталности појединих категорија службеника, а посебно сталности муниципалних службеника.

В. Симовић

Revue trimestrielle de Droit civil, Paris, № 1, Janvier-Mars 1953. — *Jean Larguier: Доказивање негативне чињенице*. У студији, која заузима 50 страна, писац детаљно анализира проблем доказивања негативне чињенице и значај овог питања у праву. Предмет доказивања је обично позитивна материјална или правна чињеница; али ако се захтева доказивање постојања негативне чињенице (да *нису* и починио грешку, да *нису* закључио уговор итд.) ситуација је сложенија. Међутим, саме извесне форме изражавања изгледају такве јер су вештачки граматички конструисане, тако да се у форми негативне крије позитивна чињеница. У том смислу, ако се упоредо са доказивањем негативне чињенице може вршити доказивање супротне позитивне чињенице (као напр. у случају доказивања алибија), онда нема тешкоћа. Али ако за неку негативну чињеницу не постоји антитеза, долази се до тога да се захтев заснива на неодређеном негативном суду. Писац је свој напор усмерио управо у правцу проучавања и анализе оних негативних чињеница за које није могућа њихова антитеза. Доказивање оваквих чињеница захтева чл. 1377 Code civile-а; ово се питање затим поставља и у другим случајевима: у материји грађанске одговорности (доказ одсуства кривице, доказ одсуства узрочне везе, доказ кривице пропуштања), као и у грађанском поступку. Значај доказа у праву је такав да се често долази до ситуације да неко право постоји само ако се може доказати. Принцип *actori incumbit probatio* генералан је, али не и апсолутан, или то бр̄ није увек био. Изузеци су чести у примитивним правима. Модерно право уклања терет доказивања негативне чињенице презумпцијама, напр. у кривичном праву презумпцијом да је свако лице невино док се не докаже да је криво. Иако је уопште много лакше доказати позитивну него негативну чињеницу, има случајева

да је много лакше доказати негативну него позитивну, као напр. у материји утврђивања очинства. Писац дискутује против схватања да се свака негативна чињеница може свести на позитивну чињеницу. Цела студија се иначе састоји од уводног дела, две главе и закључка. У уводном делу писац третира: појам позитивне и негативне чињенице; постојање двеју врста негативних чињеница и разлике између њих; значај питања; опасност уопштавања доказивања неодређене негативне чињенице и оправдање принципа *astori incubit probatio*; историски преглед питања; утицај законских претпоставки; терет доказивања негативне чињенице; објекат доказивања негативне чињенице; идеја вероватноће у доказивању; приближавање и разлике доказивања позитивне и негативне чињенице. У првој глави аутор детаљно анализира проблем терета доказивања негативне чињенице, а у другој глави проблем објекта доказивања негативне чињенице. На крају даје кратак закључак. — *Живојин М. Перић: Остваривање приватних права и федерални закон о саобраћају моторних возила и кола од 15. III. 1953 г.*

Овај број садржи затим библиографију дела из области грађанског права и помоћних дела из области међународног приватног права, трговинског права, кривичног права, финансиског права, административног права и упоредног грађанског права.

Посебна пажња посвећена је и овог пута судској пракси. Половина целог броја посвећена је француској и белгиској судској пракси. Из области грађанског права прилоге са обрадом судске праксе дају: *Gaston Lagarde: Лица и породично право*. Писац обрађује најновију судску праксу која се односи на: име, акта грађанског стања, неспособност, брак, развод брака, усвојења, и имовински режим брачних другова. — *Henri et Léon Mazeau* обрађују судску праксу из облигационог права, и то: а) врсте облигација; б) грађанска одговорност (природа одговорности, штета, кривица, одговорност за личну радњу, одговорност за радње другога, одговорност за ствари, узрочна веза-кривица жртве, виша сила, посредна штета; доказивање у грађанској одговорности, подизање тужбе за накнаду штете, резултат тужбе, уговор о одговорности, осигурање од одговорности); в) престанак облигација (плаћање); г) доказивање облигација. — *Jean Carbonier* обрађује судску праксу из посебног дела облигационог права: продаја, закуп, уговор о раду, доживотна рента. — *H. Solus* обрађује судску праксу из стварног права а *René Savatier* из наследног права. Из области грађанског поступка судску праксу обрађују *P. Hebraud* и *P. Raynaud*. — Посебан прилог о француској судској пракси (од X. 1952 до I. 1953) дао је *Jacques Boutard*.

На крају број садржи хронику белгиског права од *Claude Bernard-a* и *P. Graulitch-a*, и то: библиографију (1952 и 1953 г.), судску праксу из области грађанског права (1950, 1951 и 1952 г.), и законодавство из грађанског права у 1952 г. Белгиска судска пракса из области грађанског права обрађена је и распоређена према институтима, као што је то учињено и са обрађеном француском судском праксом. Из материје лица и породично право обрађене су судске пресуде које се односе на: развод брака, очинства, имовинске односе брачних другова. Из облигационог права: а) уговорна и деликтна одговорност (природа одговорности, одговорност лекара; штета, узрочна веза, одговорност за другога, одговорност за ствари и животиње); б) обogaћење без основа, в) закуп. Из стварног права: плодуживање, службености, хипотека, а на крају неколико пресуда из наследног права.

Михаило Ступар